

OD BIBLIO- DO MEDIATERAPII. Terapeutyczne funkcje i zastosowania mediów w erze cyfrowej

V Międzynarodowa konferencja naukowa
„Ksi@żka w mediach – media w ksi@żce”
(Lublin, 26-27 czerwca 2025 r.)

Piątą Międzynarodową konferencję naukową „Ksi@żka w mediach – media w ksi@żce” zorganizowały Katedra Informatologii Bibliologii i Edukacji Medialnej UMCS w Lublinie, Department of Social Communication and Information Activities Lviv Polytechnic National University, Department of Social Communication Lesya Ukrainka Volyn National University oraz Department of Media Technologies, Information and Book Business Lviv Polytechnic National University. Wydarzenie odbyło się w formie zdalnej, zaś hasło przewodnie tegorocznej edycji brzmiało: *OD BIBLIO- DO MEDIATERAPII. Terapeutyczne funkcje i zastosowania mediów w erze cyfrowej.*

W kręgu zainteresowań badawczych znalazła się m.in. problematyka zastosowania mediów w działaniach terapeutycznych oraz ujęcia szeroko rozumianego środowiska medialnego jako obszaru oddziaływania terapeutycznego. Szczegółowe zagadnienia, stanowiące przyczynek do dyskusji, obejmowały m.in. formy, zastosowania, uczestników biblioterapii i mediaterapii, terapeutyczny potencjał książek i mediów, etyczne aspekty wykorzystywania mediów w terapii oraz rolę mediów w kształtowaniu zachowań prozdrowotnych.

Spotkanie otworzyły Anita Has-Tokarz i Renata Malesa, które powitały wszystkich obecnych w imieniu komitetu organizacyjnego. Następnie głos zabrała Małgorzata Adamik-Szysiak, prodziekan Wydziału Politologii i Dziennikarstwa UMCS w Lublinie, podkreślając wagę zagadnienia mediaterapii i biblioterapii.

Sesja plenarna, moderowana przez A. Has-Tokarz, Halynę Lystvak oraz R. Malesę, rozpoczęła się od wystąpienia Grażyny Piechoty (UMCS

w Lublinie), która przybliżyła historyczne początki funkcjonowania biblioterapii, zanim jeszcze do obiegu wprowadzono wspomniany termin. Wystąpienie pt. *Książka jako lekarstwo: biblioterapia w epoce staropolskiej i jej współczesne odniesienia* skupione było wokół funkcji „uzdrawiających” literatury, głównie rodzimych autorów w Polsce.

Kolejno głos zabrała Nadija Zelinska (Lviv Polytechnic National University), przedstawiając referat pt. *Warto wspomnieć i wypożyczyć: terapeutyczne doświadczenie Biblioteki dla młodzieży «Ranok»*. Uczona wskazała na tytuł książki dla dzieci, będącej niedoścignionym wzorem w kategorii lektur upowszechniających wiedzę medyczną.

Nadia Zubko (Stefanyk National Scientific Library) przybliżyła problematykę *Biblioterapii w instytucjach szkolnictwa wyższego w Ukrainie: cel badania, treść, strukturę dydaktyczną*, wskazując jej funkcje, polegające m.in. na pomocy psychologicznej, budowaniu stabilności emocjonalnej, zrozumieniu siebie i innych oraz kształtowaniu inteligencji emocjonalnej i wspieraniu wewnętrznych zasobów jednostki.

Następnie Ewa Bulisz (UMCS w Lublinie) określiła przemiany, jakie zaszły na przestrzeni ostatnich kilkudziesięciu lat w komunikacji poradniczej na temat zdrowia psychicznego. W wystąpieniu pt. *Od listów do redakcji po posty w mediach społecznościowych – analiza strategii komunikacyjnych wokół zdrowia psychicznego w mediach adresowanych do kobiet* zaprezentowane zostały liczne materiały źródłowe z prasy okresu PRL oraz odpowiedzi redakcji.

Motywy książki w polskich filmach dokumentalnych – strategię przedstawiania zaprezentowała Iwona Grodź (Polskie Towarzystwo Badań nad Filmem i Mediami). Uczona zwróciła uwagę na sposoby ujęcia książki, m.in. jako materialnego nośnika pamięci, symbolu kultury i narzędzia przekazu.

Z kolei *Cyfrowy efekt placebo i nocebo: mechanizmy i wyzwania etyczne w aspekcie higieny medialnej* zaprezentowała Anna Granat (UMCS w Lublinie). Zaprezentowane zostały analizy zjawisk zmian stanu zdrowia wynikających z kontaktu z różnego rodzaju mediami i technologiami.

Z kolei Oksana Mykytyuk (Lviv Polytechnic National University) kompleksowo przedstawiła *Problem wypalenia emocjonalnego i sposoby jego przeciwdziałania za pomocą współczesnych mediów*. Prelegentka wskazywała, że istnieje możliwość kształtowania pozytywnego światopoglądu za pośrednictwem mediów u osób z problemem wypalenia emocjonalnego.

Następnie swoje wystąpienie *Ecosystem of psychological help in war time: the role of air raid alert apps (Ekosystem pomocy psychologicznej w czasie wojny: rola aplikacji ostrzegających przed nalotami)* przedstawiły Olena Kosheliuk, Nataliia Blahovirna (Lesya Ukrainka Volyn National University). Naukowiecynie wskazywały sposoby wykorzystywania nowoczesnych technologii w czasie konfliktów zbrojnych.

Natalia Vovk (Lviv Polytechnic National University) w wystąpieniu *Transforming libraries with voice assistants (Przekształcanie bibliotek za pomocą asystentów głosowych – tłum. własne)* przedstawiła użyteczność wskazanych narzędzi sztucznej inteligencji w bibliotekach, zwłaszcza w wypełnieniu potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Między sesjami odbył się wykład Lidii Pokrzyckiej (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) pt. *(Po)łączenie z naturą. Gry antystresowe i terapia lasem jako element budowania dobrostanu człowieka*. Jako przewodnik leśny metodą Instytutu Psychologii Stresu wykładowczyni podzieliła się praktycznymi, naturalnymi metodami radzenia sobie ze stresem.

Sesja popołudniowa była moderowana przez Barbarę Głębicką-Gizę, a rozpoczęła się od wystąpienia Lidii Piskozub (Lviv Polytechnic National University) pt. *Biblioterapia i muzykoterapia w pomocy dzieciom niepełnosprawnym*. Prelegentka wymieniła szereg korzyści, takich jak wykształcenie prawidłowych postaw oraz uwolnienie od negatywnych emocji, które niesie z sobą terapia z wykorzystaniem książek i muzyki, zwłaszcza osobom ze specjalnymi potrzebami.

Z kolei H. Lystvak (Lviv Polytechnic National University) wygłosiła referat pt. *Opowiadanie o trudnej przeszłości i terażniejszości: książki wizualne o wojnie rosyjsko-ukraińskiej i ich potencjał terapeutyczny*. Autorka koncentrowała się na wizualnych formach opowiadania historii w książkach ukraińskich oraz sposobach budowania pamięci zbiorowej.

Problematykę *Psychologicznych problemów ilustracji dla dzieci 50 lat później* nakreśliła Monika Janusz-Lorkowska (Uniwersytet Łódzki). Prelegentka starała się odpowiedzieć na pytanie o kontynuację prekursorskich badań Ireny Słońskiej dotyczących komunikacji wizualnej książek dla najmłodszych odbiorców, ze szczególnym uwzględnieniem nowoczesnych narzędzi i metod, takich jak eyetracking (okulografia), EEG (elektroencefalografia), fMRI (rezonans funkcyjny).

Joanna Nowicka (Akademia Nauk Stosowanych Angelusa Silesiusa w Wałbrzychu) przedstawiła referat pt. *The therapeutic value of e-books. The impact of design and business models on the development of e-bibliotherapy (Wartość terapeutyczna e-książki. Wpływ design i modeli biznesowych na rozwój e-biblioterapii)*. Celem było określenie sposobów wykorzystywania nowoczesnych narzędzi komunikacyjnych w biblioterapii, obejmujących aplikacje, platformy, projekty interfejsów i modele biznesowe.

Kolejną sesję moderowaną przez Annę Granat, rozpoczęło wystąpienie Przemysława Krysińskiego (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) pt. *Biblioteka jako przestrzeń wspierająca osoby ze społeczności LGBTQ+ w działaniach profilaktycznych i ochronie zdrowia*. Autor wskazywał, że biblioteka jako tzw. trzecie miejsce może odpowiadać na potrzeby osób marginalizowanych, jednakże w Polsce jest to niezwykle rzadkie zjawisko.

Helena Balcerek (Uniwersytet Warszawski) zaprezentowała założenia *Terapii zaburzeń komunikacyjnych w RPG*, która oparta jest na alternatywnej metodzie kształcenia kompetencji komunikacyjnych za pomocą gry fabularnej dostosowanej do specjalnych potrzeb edukacyjnych dzieci w spektrum autyzmu.

Tematykę *Nowych technologii i mediów cyfrowych w terapii logopedycznej* przybliżyła Maria Dworzycka (nauczyciel polonista i logopeda, Szkoła Podstawowa w Pasiakach, Lubelskie Samorządowe Centrum Doskonalenia Nauczycieli). Przedstawione zostały sposoby wykorzystywania nowych technologii w terapii zaburzeń mowy, przede wszystkim korzyści wynikające z ich zastosowania w porównaniu z tradycyjnymi metodami.

Współpracę lubelskich NGOs i instytucji kultury na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem przybliżyła Agnieszka Kamińska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). W swoim wystąpieniu autorka wskazała konkretne przykłady działań na rzecz osób dyskryminowanych m.in. ze względu na płeć, orientację seksualną, pochodzenie.

Następnie Dorota Ręba (Gminna Biblioteka Publiczna w Wólce) wygłosiła referat pt. *Bibliotekaz na dobrostan. Działania biblioteki na rzecz wsparcia odporności psychicznej dzieci, młodzieży i dorosłych*, w którym wskazywała konkretne przykłady realnych form pomocy, jakie oferuje wskazana instytucja.

Pierwszy dzień konferencji zwieńczyło wystąpienie Eweliny Górki (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) pt. *Arkusze poetyckie w paryskiej „Kulturze” (1947-1956)*. Dokonana została analiza utworów poetyckich, publikowanych w różnych działach pisma, obejmująca 100 numerów publikacji.

Drugi dzień konferencji w całości został przeznaczony na wystąpienia młodych badaczy. Pierwszą sekcję moderowała Grażyna Piechota, kolejną Agnieszka Kamińska.

Pierwsze było wystąpienie Amelii Zalewskiej (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie) pt. *Sharenting jako forma autoterapii: Współczesne oblicze rodzicielskiej narracji w mediach społecznościowych*. Autorka przede wszystkim wskazywała na zagrożenia wynikające z publikowania w sieci informacji o nieletnich przez rodziców.

Martyna Kądzioła (Uniwersytet Warszawski) próbowała odpowiedzieć na pytanie *Czy literatura łatwa do czytania i zrozumienia może leczyć? ETR i możliwości w biblioterapii*. Wskazała na wsparcie w rozwoju poznawczym i społecznym oraz pozytywny wpływ na stan emocjonalny odbiorców tego typu literatury.

Z kolei Stanisław Bichta (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) przedstawił *Muzykoterapię jako pole działania współczesnych pseudoterapeutów*. Zaprezentowane zostały m.in. różnice między wykorzystywaniem muzyki w leczeniu (rehabilitacji, profilaktyce zdrowia psychicznego,

m.in. w psychiatrii, neurologii, onkologii, stomatologii, geriatricy, kardiologii, położnictwie) a nieodpowiednim posługiwaniem się tego rodzaju terapią.

Alicja Borychowska i Oliwia Chrustowska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej) zaprezentowały zjawisko *Filmoterapii – leczenie filmem i terapeutyczną rolę kina*. Wskazały na pozarozrywkową funkcję utworów audiowizualnych, które mogą stanowić bodziec do pracy psychologicznej. Trudne tematy mogą być przedstawiane w przystępny sposób, film zaś może stanowić wzorzec do rozmów.

„W poszukiwaniu spokoju...” *Estetykę i tematykę książek komfortowych w świetle potrzeb emocjonalnych współczesnego człowieka zaprezentowały* Emilia Paluch i Ewelina Trubalska (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej). Podane zostały konkretne przykłady pozycji literackich, będących tzw. bezpieczną przystanią dla czytelnika, które zapewniają dobrostan psychiczny.

Pozostając przy kwestii biblioterapii, Dominika Flis i Patrycja Rębisz (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) przedstawiły *Terapeutyczne działania książek z gatunku prozy uzdrawiającej*. Literatura uzdrawiająca pojawiła się w krajach azjatyckich, a w obliczu traumatycznych wydarzeń pomagała zmierzyć się z trudnościami, dając czytelnikom poczucie utożsamienia z bohaterami.

Patronat honorowy nad konferencją sprawowało Polskie Towarzystwo Biblioterapeutyczne, zaś Polskie Towarzystwo Komunikacji Społecznej, Polskie Towarzystwo Badań nad Filmem i Mediami oraz Polskie Towarzystwo Edukacji Medialnej objęły wydarzenie patronatem naukowym.

Agnieszka Kamińska

Katedra Informatologii Bibliologii i Edukacji Medialnej

UMCS w Lublinie

e-mail: agnieszka.kaminska@mail.umcs.pl

ORCID 0000-0002-1461-8958

Tekst wpłynął do Redakcji 30 września 2025 r.